

jaarverslag

2019

Inleiding

Het Gevangenis­museum kan op 2019 terug­kijken als een, op alle vlak­ken, goed jaar. Een kleine 117.000 bezoekers liepen onder de gevel­steen van de hoofdingang door. “W. Visser MDCCCXXIII” staat er op te lezen. Probeer je eens voor te stellen hoe­veel men­sen er de afge­lopen bijna 200 jaar onder die steen zijn doorge­lopen. Sinds 2005 waren het alleen al ander­half miljoen museum­bezoekers!

Vernieuwing en uitbreiding

In het verslagjaar werkten we volop aan onze vernieuwings- en uitbreidingsplannen. Dat gebeurde achter de schermen in de vorm van bijvoorbeeld een inspiratiereis naar Denemarken, waar we acht musea bezochten om na te gaan hoe je op een eigentijdse manier van verhaal naar expositie kunt komen. Maar het gebeurde ook zichtbaar in ons eigen Veenhuizen, door de verbouw en herinrichting van depotruimtes om daarmee ruimte vrij te maken voor exposities. Nadat we met architectenbureau DAAD ruimtelijke verkenningen voor de uitbreiding hadden gedaan, startte bureau Steenhuis-Meurs in het laatste kwartaal met een bouwhistorisch onderzoek dat ontwerpprincipes moet opleveren voor de uitbreiding. Het proces van uitbreiding en vernieuwing gaat dus stap voor stap en langs de lijnen van zorgvuldigheid die passen bij de monumentale waarden van gebouw en gebied. Zeker ook nu de erkenning als Unesco-werelderfgoed naderbij komt, zijn de belangen groot en kijken velen kritisch mee.

Samenwerking

De samenwerking met Museum De Proefkolonie in Frederiksoord kreeg het afgelopen jaar een structureel karakter. Beide musea vertellen over het initiatief van

Johannes van den Bosch om armoede te bestrijden. Dat initiatief verbond Frederiksoord en Veenhuizen tweehonderd jaar geleden met elkaar en werd rond het ontstaan van De Proefkolonie weer nieuw leven ingeblazen. Dit gebeurde op uitvoeringsniveau door vanuit het Gevangenis­museum deskundigheid beschikbaar te stellen aan de Proefkolonie. Op het niveau van Raden van Toezicht is verbinding gemaakt door personele uitwisseling en de directeur van het Gevangenis­museum werd ook directeur van museum de Proefkolonie. Hoger doel van deze samenwerking is dat beide musea in afstemming met elkaar inhoud willen geven aan hun taak als bezoekers­centrum van het Unesco Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid.

Door middel van de samenwerking met de Penitentiare Inrichting Veenhuizen heeft het museum ook dit jaar weer een bijdrage aan de re-integratie van gedetineerden kunnen leveren. Verschillende van hen vonden bij ons een tijdelijke werkplek en droegen daarmee op hun beurt bij aan het functioneren van het museum.

Peter Sluiter,
directeur-bestuurder

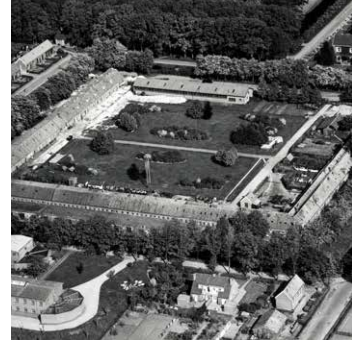

Toekomst voor een bijzondere geschiedenis

Nadat in 2018 een groot deel van de financiering voor de verbouwing en vernieuwing van het Gevangenismuseum rond was, zijn we met onze stakeholders en DAAD Architecten aan de slag gegaan met de plannen om het Gevangenismuseum toekomst bestendig te maken. Daartoe willen we graag de beide grote verhaallijnen van het museum splitsen, zodat zowel de geschiedenis van vrijheidsstraffen van 1600 tot heden, als de geschiedenis van Veenhuizen veel beter inzichtelijk kunnen worden gemaakt. Ook logistiek is een flinke slag te maken, zowel qua logische routing als in de capaciteit van het museum, dat voor de prognose van 60.000 bezoekers op jaarbasis is ingedeeld, terwijl we inmiddels het dubbele mogen verwelkomen!

Het resultaat van dit onderzoek heeft geleid tot een masterplan dat als basis dient voor zowel het vervolgtraject in de verbouwing van het monumentale museum pand, als voor de uitwerking van onze plannen ten behoeve van aanvullende financiering. Want het prachtige plan dat er nu ligt, vergt een investering van circa € 3 miljoen. Ruim twee derde daarvan is inmiddels financieel gedekt en in de loop van 2020 hopen we dat bedrag aan te vullen, zodat we aan de slag kunnen met ons nieuwe ruimtelijke en architectonische concept.

Reünie Veenhuizen

Op 1 juni 2019 was het feest in Veenhuizen. Die dag bezochten honderden (oud-)Veenhuizeners het dorp voor een grote reünie. Een bezoek van een 'levend archief' is natuurlijk een uitgelezen kans voor het museum om extra informatie bij historische foto's te verkrijgen, persoonlijke verhalen te horen en mooie objecten voor de collectie te vinden. Bij de opening van de reünie, die plaatsvond op de binnenplaats van het Gevangenismuseum, werd dan ook een stand van het museum ingericht. Deze werd goed bezocht en met name bij de foto's kwamen vele verhalen en herinneringen boven. Dit leverde veel waardevolle objecten en verhalen op voor de collectie van het museum.

Verhuizing depots

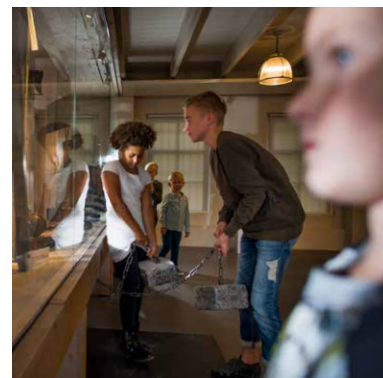
In de toekomstplannen van het museum wordt een deel van de depots ingericht als expositieruimte. Na onderzoek bleek de oplossing om bestaande depotruimte in te richten met rolkasten en in de garage een depotbox te bouwen de beste. De rolkasten zorgen ervoor dat er meer objecten op dezelfde vloerruimte bewaard kunnen worden. De depotbox is een geïsoleerde ruimte waar, zonder al te veel kosten, objecten in een goed klimaat bewaard kunnen worden. De depotbox is gebouwd door bouwbedrijf Boelens uit Norg.

Voorbereidingen tijdelijke expositie De betekenis van Armoede

Komende zomer zal bekend worden of de Koloniën van Weldadigheid het predicaat Unesco Werelderfgoed zullen krijgen. Deze koloniën zijn ontstaan vanuit de ambitie om de armoede de wereld uit te krijgen. Helaas is de armoede uiteraard de wereld nog niet uit. Om een licht te werpen op armoede vandaag de dag heeft Noorderlicht Groningen, een veelzijdig en internationaal podium voor professionele fotografie, voor een samenwerkingsproject contact gezocht met het Gevangenismuseum. Voor dit project gaat fotograaf Dirk-Jan Visser op zoek naar de betekenis van hedendaagse armoede. De expositie zal uit twee verhaallijnen gaan bestaan. De eerste betreft het perspectief van de mens in armoede, de tweede verhaallijn betreft de hulpverleningsindustrie rondom mensen in armoede. De expositie zal geflankeerd worden door diverse activiteiten.

VMBO programma Bajestijd

Speciaal voor leerlingen uit de onderbouw van het VMBO en het Praktijkonderwijs ontwikkelde het museum 'Bajestijd'. Tijdens dit educatieve programma maken leerlingen spelenderwijs kennis met de collectie van het Gevangenismuseum. Zowel leerlingen als docenten worden flink aan het werk gezet. Maak een filmpje over een arrestantenbus, leg uit hoe een radbraakkruis werkt of maak een selfie in de rechtbank... In het museum ontvangen leerlingen via WhatsApp opdrachten van hun eigen docenten. Ze gaan in groepjes op zoek naar de antwoorden. Die sturen ze in de vorm van tekst, foto, audio of film terug. De docent geeft direct feedback. Ook brengen de leerlingen een bezoek aan voormalige strafgevangenis 'De Rode Pannen'. Hier krijgen ze een korte rondleiding, gevolgd door een quiz.

Schenking DV&O

In oktober kreeg het museum een bijzondere schenking: Jelte Penninga, directeur operatie van de Dienst Vervoer en Ondersteuning (DV&O), overhandigde twee voertuigen aan het Gevangenis­museum. Het ging om een gepantserde Mercedes en een 7-persoons­cellenbus. Deze schenking stelt het museum in staat om bezoekers een goed beeld te geven van de werkzaamheden van DV&O, dat het vervoer van arrestanten, gedetineerden en vreemdelingen verzorgt. DV&O verleent daarnaast bijstand bij calamiteiten in (justitiële) in­richtingen en detacheert beveiligingsmedewerkers ter ondersteuning van organisaties die aan veiligheid en justitie gelieerd zijn.

TourtoDo

Tijdens de zomer- en kerstvakantie werd een nieuwe smartphone-speurtocht aangeboden: 'Verboden en Verstopt'. Onderwerp van de tocht waren de spullen die gevangenen niet in hun bezit mogen hebben, maar die toch soms de gevangenis in komen. Deze 'contrabande' wordt dan goed verstopt. Op verschillende plaatsen in het museum waren ook verboden voorwerpen verborgen. Het was de kunst om ze allemaal te vinden met behulp van de 'clues' in de gratis te downloaden tourtodo-app. De speurtocht, die geschikt was voor kinderen vanaf 9 jaar, was een groot succes.

Bajesdag

Zaterdag 15 juni vond in het Gevangenis­museum de 10e editie plaats van de Bajesdag, met ruim 3100 bezoekers beter bezocht dan ooit. Op dit boeiende dagje uit voor de hele familie kunnen bezoekers beleven wat er gebeurt als je de wet overtreedt; van politie-onderzoek tot rechtszaak, van detentie tot vrijlating én daarna.... Het Gevangenis­museum organiseert de Bajesdag in samenwerking met de PI Veenhuizen, Dienst Vervoer en Ondersteuning (DV&O), Rechtbank Noord Nederland en de Politie, Basisteam Noord. Ook dit jaar er stonden er weer nieuwe activiteiten op het programma. Zo liet het Marechausseemuseum zien wat de marechaussee eigenlijk allemaal doet. Ook ZSM deed dit jaar voor het eerst mee: een nieuwe aanpak voor de afhandeling van veelvoorkomende criminaliteit. Openbaar Ministerie, Reclassering, Raad voor de Kinderbescherming en Slachtofferhulp werken samen om zaken als diefstal, vandalisme of bedreiging direct af te handelen.

Horeca en vergaderzalen

Het gaat goed met de horeca van het Gevangenismuseum. Vorig jaar is ingezet op de vernieuwing van de vergaderzalen, waarbij het een belangrijke wens was om de museale beleving voort te zetten in het restaurant en de zalen. Dit is onder andere gerealiseerd door gebruik te maken van historische foto's uit de collectie van het museum. In 2019 is een begin gemaakt met het sterker in de markt zetten van de vernieuwde zalen en het restaurant als locatie voor de zakelijke markt. Hiervoor is onder andere een aansprekende flyer ontworpen en er zijn bezoeken gebracht aan beurzen, waaronder de Promotiedagen in Martiniplaza. Ook werkt het restaurant steeds meer met lokale producten van ondernemers uit de regio.

Concert Def Americans

De band Def Americans (Johnny Cash Tribute Band) gaf op 6 juli een concert op het terrein van de voormalige strafgevangenis de Rode Pannen. Het concert stond in het teken van de legendarische concerten die Cash gaf in de gevangenissen Folsom en San Quentin. Deze show uitvoeren op het terrein van een echte gevangenis gaf een extra dimensie aan de muziek. De concertgangers kregen ook een korte rondleiding door de gevangenis, waardoor het museum de kans kreeg om het verhaal over misdaad en straf op een nieuwe manier te vertellen aan een nieuwe doelgroep.

Marketing & Communicatie

Aansluitend op de vernieuwing van de vaste expositie over de geschiedenis van Veenhuizen in 2018, heeft de afdeling marketing en communicatie zich gericht op het ontwikkelen van een nieuwe huisstijl en het maken van een nieuwe website. Het afgelopen jaar is de online identiteit van het museum verder uitgebouwd en versterkt. Op de social media wordt meer ingezet op inhoudelijke content en daarnaast werd er gewerkt aan de optimalisatie van de online campagnes via google adwords. Door het volgen van een gedegen opleiding online-marketing, heeft de afdeling een theoretische én praktische verdiepingsslag kunnen slaan.

Pubquiz

In oktober organiseerde het Gevangenismuseum voor de eerste keer een pubquiz. Dit in het kader van Oktober, Maand van Geschiedenis. Dit is het grootste geschiedenisevenement van Nederland, dat als hoofddoel heeft om samen met culturele, literaire en mediaorganisaties geschiedenis onder de aandacht te brengen in Nederland. Thema van 2019 was Zij/Hij. Door middel van de pubquiz kon het museum mensen op een hele nieuwe en laagdrempelige manier kennis laten nemen van het verhaal van misdaad en straf. De pubquiz werd bezocht door twee reizende reporters van de Maand van de Geschiedenis, die er een enthousiaste blog over schreven.

Workshop Beveiliging

Eén van de belangrijkste taken van onze vrijwilligers is de museumbezoekers een welkom en veilig ontvangst te geven en ze te helpen bij vragen of problemen. Maar deze taak houdt ook in dat zij bezoekers moet aanspreken op wangedrag. De combinatie van streng en gastvrij zijn, is soms best lastig. Johannes Roukema, hoofd beveiliging van het Fries Museum en Keramiëkmuseum Prinsessehof in Leeuwarden, heeft in een workshop verteld over zijn vak en samen met onze vrijwilligers gekeken hoe ze hun taak zo goed mogelijk kunnen invullen. Om te zien hoe Johannes Roukema en zijn collega's dit in de praktijk aanpakken, hebben onze vrijwilligers vervolgens ook een bezoek gebracht aan het Fries Museum.

Vriendenvereniging

Het Gevangenismuseum heeft een actieve vriendenvereniging die de activiteiten van het museum steunt. Elk jaar organiseert de vriendenvereniging een excursie en een lezing rond een specifiek onderwerp. Dit jaar was dat jeugddetentie in Nederland. Er werd een bezoek gebracht aan de Justitiële Jeugd-inrichting De Hunnerberg en de jaarlijkse Spinhuislezing had als onderwerp: jeugdrecht, jeugd-criminaliteit en jeugddetentie. De lezing werd verzorgd door professor mr. Paul Vlaardingerbroek, hoogleraar familie- en jeugdrecht aan de universiteit van Tilburg.

CIJFERS

BEZOEKERS

116.479

waarvan:

volwassenen

80.651

0-4 jaar

2.842

5-12 jaar

22.879

12-18 jaar

10.107

OVERZICHT ACTIVITEITEN

ACTIVITEITEN & WORKSHOPS

- Geleurd Grijs
- Open Monumentendag
- Museumweek
- Koloniediner
- Winteravond
- Oktobermaand Kindermaand
- Spinhuislezing
- Bajesdag
- Concert Def Americans
- Historische Pubquiz
- Rondleidingen gevangenis de Rode Pannen
- Rondrit Boevenbus
- Draaidemonstraties Elektriciteitscentrale Veenhuizen
- Bajescamping
- Presentatie op diverse markten, beurzen en fairs
- Duistere Zwerftocht

ONDERWIJSPROGRAMMA'S

- Lange Leo
- De Kinderkolonie
- Depot op vrije voeten
- Bajesbag
- Voorlichting door een ex-gedetineerde
- Bajestijd

GROEPSARRANGEMENTEN

- MuseumTOPpers,
- Bajesleut,
- Escaperoom de Uitbraak,
- 7 turven hoog
- Bajesgames
- Binnen en Buiten
- Pauperarrangement
- Bier, Boef, Bajes
- Kinderescaperoom

CIJFERS

FTE

medewerkers in
loondienst:

16

samen:

12,4 fte

vrijwilligers:

115

stages:

1

BALANS per 31 december 2019

Stichting Nationaal Gevangenis­museum

ACTIVA	31-12-2019	31-12-2018
VASTE ACTIVA		
Materiële vaste activa		
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	6.536	10.493
Inventaris	53.615	67.326
Vervoermiddelen	29.181	11.091
	89.332	88.910
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden		
Gereed product en handelsgoederen	2.269	2.417
Vorderingen		
Handelsdebiteuren	15.015	7.626
Overige belastingen en premies sociale verzekeringen	25.971	11.449
Overige vorderingen en overlopende activa	413.496	419.581
	454.482	438.656
Liquide middelen	1.934.495	1.679.223
	€ 2.480.578	€ 2.209.206
PASSIVA	31-12-2018	31-12-2017
Kapitaal	606.829	592.273
Bestemmingsreserve	780.448	764.000
Voorzieningen	75.153	79.045
Kortlopende schulden		
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	45.142	39.234
Overige belastingen en premies sociale verzekeringen	-	-
Overige schulden	973.006	734.654
	1.018.148	773.888
	€ 2.480.578	€ 2.209.206

BATEN EN LASTEN over 2019

Stichting Nationaal Gevangenis­museum

	2019	2018
Netto omzet	874.614	849.812
Subsidiebat­en	804.750	1.249.622
Bruto-omzet­resultaat	€ 1.679.364	€ 2.099.434
Personeelskosten	951.685	926.369
Afschrijvingen	42.060	37.729
Overige personeelskosten	84.938	80.461
Huisvestingskosten	277.369	309.616
Exploitatiekosten	214.404	531.632
Kantoor­kosten	66.190	78.960
Algemene kosten	3.338	15.675
Som der lasten	€ 1.649.984	€ 1.980.442
Bedrijfsresultaat	29.380	118.992
Financiële baten en lasten	1.624	4.647
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	31.004	123.639
Mutaties bestemmingsreserves	- 16.448	- 135.000
Resultaat	€ 14.556	€ - 11.361

RAAD VAN TOEZICHT

Mw. H.R. (Ria) Oosterop - van Leussen, Den Haag, voorzitter

Dhr. Drs. R. (Ritzo) Bloem, Gieten, portefeuillehouder financiën

Dhr. J. (Jacco) Groeneveld, Harmelen, lid (tot 30 maart 2019)

Mw. Drs. M. (Maria) Jong­sm­a, Haren, lid

Mw. Drs. J.M. (Annemarie) Pannekoek - van Toor, Zuidlaren, plv. vicevoorzitter

Dhr. Drs. O.P. (Obe) Veldman, Midlum, lid namens de Dienst Justitiële Inrichtingen

Dhr. A. (Arie) van de Spek, Assen, lid